

اسامی شماری از شهیدان خرداد خونین ۴۲

درباره‌ی شمار قربانیان قیام خرداد ماه ۴۲ دیدگاه‌های گوناگون و متفاوتی دیده می‌شود. رژیم شاه همه‌ی کشته‌های آن قیام را ۸۶ تن و زخمی‌ها را ۱۵۰ نفر اعلام کرد! برخی از خبرگزاری‌های خارجی شمار کشتگان را بیش از هزار نفر برآورد کردند.^۱ مردم کوچه و بازار که در صحنه‌ی قیام و درگیری حضور داشتند و با چشم خود دیدند که چگونه تظاهرات کنندگان جان برکف همانند برگ خزان بر زمین ریختند، شمار شهیدان آن روزهای خونبار را بالغ بر پانزده هزار تن روایت کردند.

در اسناد پشت‌پرده‌ی رژیم تنها نام ۱۲۳ تن از کشته‌ها و زخمی‌های قیام خردادماه آمده است که شمار کشته‌ها بالغ بر ۵۳ تن می‌باشد. در دیگر گزارش‌ها و اسناد پراکنده، نام برخی دیگر از کشتگان آن روزها دیده می‌شود که در لیست ۱۲۳ تن بالا نیامده است. شهربانی کل

۱. «... در حالی که آژانس رسمی پارس تعداد کشته‌شدگان را ۲۰ تن و زخمی‌ها را ۱۵۰ تن قلمداد کرده است، وزارت دادگستری تعداد کشته‌شدگان را ۷۴ تن شمرده است که ۶۰ تن آن در تهران و ۱۴ تن در قم کشته شده‌اند؛ اما به نظر می‌رسد که شمار قربانیان خیلی بیشتر باشد. دولت به خبرگزاری‌هایی که تعداد کشته‌ها را یک هزار تن اعلام کرده‌اند، اعتراض کرد... بیمارستان‌ها از دادن هرگونه اطلاعی درباره‌ی تعداد زخمی‌ها و کشته‌ها امتناع می‌ورزند».

گزارش مورخ ۴۲/۴/۱۸

ساواک نشان می‌دهد که استواری به نام رضا دیوانه از کلانتری ۶ خیابان مولوی به تنهایی ۶۰ نفر از مردم بی‌گناه را کشته است.

به رغم کنکاش و کاوشی که تاکنون انجام شده است، آمار دقیق و درستی از شهیدان و زخمی‌های قیام ۱۵ خرداد به دست نیامده و به نظر می‌رسد که در اسناد و گزارش‌های پشت‌پرده اسامی کامل آنان هرگز به ثبت نرسیده است.

این نارسایی در آمار شهیدان و زخمی‌های ۱۵ خرداد و ناآگاهی و بی‌اطلاعی

از نام و نشان آنان از آنجا ناشی می‌شود که:

گزارش اطلاعات داخلی

موضوع: استوارشهریانی بنام رضا (دیوانه) مامور بخش ۶	شماره: اداره یک عملیات ۳۴۹۱-۳۴۹۱
محل: خیابان مولوی	تاریخ حادثه:
منبع خبر: کیبوری	تاریخ وصول خبر:
تقویم: ۲-۳	تاریخ گزارش: ۴۲/۴/۱۸

در روز ۴۲/۳/۱۵ استوارشهریانی بنام رضا (دیوانه) ابوالجمعی کلانتری ۶ خیابان مولوی با مسلسل در حدود ۶۰ نفر مردم مورد گلوله قرار می‌دهد که هنگی متول می‌گردند بعد این خبر به رئیس کلانتری داده می‌شود رئیس کلانتری از استوارشهریانی علت امر را می‌پرسد و نامبرده اظهار می‌دارد که من از ترس جانم دست به این عمل زدم حال در محفل شایع است که روی این عمل است و ارفوق الذکر را محرمانه منتقل برسانند و گویا رئیس کلانتری از این موضوع اطلاع حاصل نمود و با استوارشهریانی را به کلانتری ۲۱ منتقل نمود مانند ...

این سند مربوط به پرونده نظامی ۱۵ خرداد ۱۳۵۷ است

در باره کیبوری

تعداد نسخه: اداره دوم کل - سوم
گیرندگان: اداره دوم کل - سوم

۱۲۸-۲۶

۱- رژیم شاه برای اینکه ژرفای جنایت و قساوت خود را در کشتار بی‌رحمانه‌ی مردم در قیام خردادماه از دید ملت ایران و جهان پوشیده نگه دارد، بسیاری از کشته‌ها و حتی زخمی‌ها را که در خیابان‌ها افتاده بودند، پیش از آنکه به بیمارستان‌ها و یا پزشک قانونی انتقال یابند و مورد شناسایی قرار گیرند، در کامیون‌ها ریختند و در نقاط دور دست، در گورهای دسته‌جمعی مدفون کردند و بدین‌گونه آنان را در جرگه‌ی سربازان گمنام اسلام و ایران درآوردند.

۲- برخی از خانواده‌ی شهیدان از بیم پیگرد شدید رژیم شاه و برای اینکه گرفتار زندان، ساواک و بازجویی‌های آزاردهنده و شکنجه‌های توانفرسا نشوند، خبر شهادت یکی از بستگان خود را در قیام ۱۵ خرداد، هرگز بازگو نکردند و مرگ آنان را به علت تصادف و دیگر

رویدادهای غیرطبیعی نمایانند. این پنهانکاری موجب شد که برخی از شهیدان آن قیام تا به امروز ناشناخته بمانند.

۳- برخی از شهیدان خردامه از اهالی شهرها و روستاهای دوردست بودند و خانواده‌های آنان هرگز از سرنوشت آنان نتوانستند خبر یا نشانی به دست آورند، از این‌رو، آنان را از افراد مفقود الاثر به شمار آوردند؛ و بدین‌گونه تنها از شهیدانی نام و نشانی به جا ماند که مردم توانستند آنان را از صحنه‌ی درگیری بیرون ببرند و به بیمارستان‌ها برسانند و یا به گورستان تحویل دهند که نام آنان در دفتر بیمارستان و یا گورستان به ثبت رسید و یا برخی از خانواده‌های شهید، نام آنان را اعلام کردند.

اکنون نام‌های برخی از شهیدان قیام خرداد ۴۲ که تاکنون به دست آمده است در پی می‌آید، با اعتراف به اینکه شهدای آن قیام خونین به مراتب بیشتر از آن است که در این فرگرد نشان داده شده است:

نام	نام خانوادگی	شغل
حکیمه	ابوالحسنی	
زهرا	ابوالحسنی	
جواد	اجاقیان	شیشه‌بر
ملکه	احیائی	
ابوالقاسم	اردستانی کهنگی	کشاورز
شریفه	ارمیده	
علی	استادهاشمی	نجار
عبدالله	اشعری	خیاط
محمود	اعرابی جوشقانی	فروشنده
بتول	افخمی قمی	
حسین	افسر	کشاورز
عباس	اقلیمی	کارگر
سکینه	بدیری	
علی اصغر	برج	
عباسعلی	برخورداری	بنا و معمار

قاسمعلی	برخورداری	بنا و معمار
امراالله	برزین	
سکینه	برومندپاک	
کبری	بهرامی	
بتول	بیگدلی	
ارسلان	بیگری	کشاورز
باختر	بیگری	کشاورز
حیدر	بیگری	کشاورز
زراره	بیگری	کشاورز
زیاد	بیگری	کشاورز
علی	بیگری	کشاورز
نصیر	بیگری	کشاورز
محمدعلی	پرمور	گل فروش
اسدالله	پروا (قنادی)	دانش آموز
اسماعیل	پروانه	پهلوانی تال جامع علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
محمدعلی	پروانه	دانش آموز
مرتضی	پهلوانی تال جامع علوم انسانی و مطالعات فرهنگی	دانش آموز (چهارده ساله)
نصرالله	پهلوانی	
محمدحسین	تشکری	کارگر
ملوک	تکثیرزن	
عباس	توانا	دانش آموز
روح انگیز	جاویدی	
فاطمه	جدالی سلطانی	
عنایت الله	جراپنان	کاسب
فاطمه	جهانگیری	
محمدرضا	حاج آخوندی	
مرصع	حاج قنبری	

اصغر	حاج محمدزاده	مبل‌ساز
اسماعیل	حسینی	درشکه‌چی
سیدیونس	حسینی غوزینی	روحانی
حسن	خانی	کشاورز
شکرالله	خبازها	دانش‌آموز (سیزده ساله)
یحیی	خمسه‌ای	خیاط
عبدالرحیم	خوش تقاضا	کارگر (نانوا)
محمد	خوش لهجه	دانش‌آموز
احمد	دسترس	دانش‌آموز
خلیل	دستغیب سربی	دانش‌آموز
صدیقه	دهقانی	
عزت‌الله	رجبی انارکی	کشاورز
کریم	رحیمی	کارگر
شهباز	رسولی	کشاورز
عبدالرحمن	رسولی	کشاورز
عبدالله	رضائی نادرخانی	
ناصر	زادقتاد	راننده تاکسی
علی	زارعی	
احمد	زالپایی سه‌گانه	دانش‌آموز (سیزده ساله)
مولود	زلفی بلگیجانی	
عبدالله	زوارفرد	نقاش
کاظم	زوارفرد	
مسعود	ستوده‌نیاکرانی	کفاش
احمد	سروری	
رحیم	سلیمانی	
محسن	سلیمانی	کفاش
نورالله	سلیمانی	آهنگر و جوشکار

سیاح	سارا
عطار	سید رسول
بنا و معمار	غلامحسین
کارگر	مجتبی
فروشنده	حسن
کارگر	علی اکبر
	هوشنگ
فروشنده	محمد
	زهرا
کشاورز	سید مرتضی
بنا و معمار	حسن
بارفروش میدان	حاج محمدرضا
حلبی ساز	محمدعلی
بنا و معمار	محمود
ریخته گر	حسن
کشاورز	جعفر
کشاورز	علی
کارگر	مصطفی
	صدیقه
	علی
	محمدعلی
	احمد
دانش آموز	غلامرضا
کارمند وزارت کشاورزی	غلامحسین
کشاورز	رستم
کارگر	ابراهیم
کارگر	علی محمد

فروشنده	قراگوزلو	عباسعلی
	قره‌گوزلو	علی اکبر
	کاظم‌زاده	ابوالقاسم
	کامه	فاطمه
باتری و دینام‌ساز	کرمانی جمکرانی	ابراهیم
	کلوانی	رقیه
کشاورز	کلهر	حسن
پارچه‌فروش	گلرو	عباس
خوربار فروش	گل محمدی	علی اکبر
راننده	متحیر	صمد
	مجاهد	رحیمه
روحانی	مجتهدزاده	سیدمرتضی
	محمدخانی	فضل‌الله
پلاستیک ساز	محمدخانی	یدالله
دانش آموز (۷ ساله)	محمدی	مسعود
	مددی	غفار
خوربار فروش	معصوم‌شاهی	امیر
نجار	مکاری	قاسم
کفاش	ممتاز آباد	ابوالحسن
	موتعلمیان	عادل
روحانی	موسوی لاری	مظفر
	مهابادی	سکینه
کارگر	مهدویان	اسماعیل
	مهدی ملایری	محترم
	میرزا حسن	فخری
کارگر	نادری	محمدقلی
	نصیراسلامی	محمد

	نصیرزاده	کاظم
	نیکو منظر	احمد
کفاش	وطن پرست	محمد حسین
	وقایعی	خدیجہ

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی